

Kun Suomi harmaantuu ja vanhushuoltosuhte heikkenee ovat lapsiperheet kannattavin investointi

Matti Sillanpää

3+ tiimi

Lapsiperheiden Etujärjestö ry

Lisätietoja:

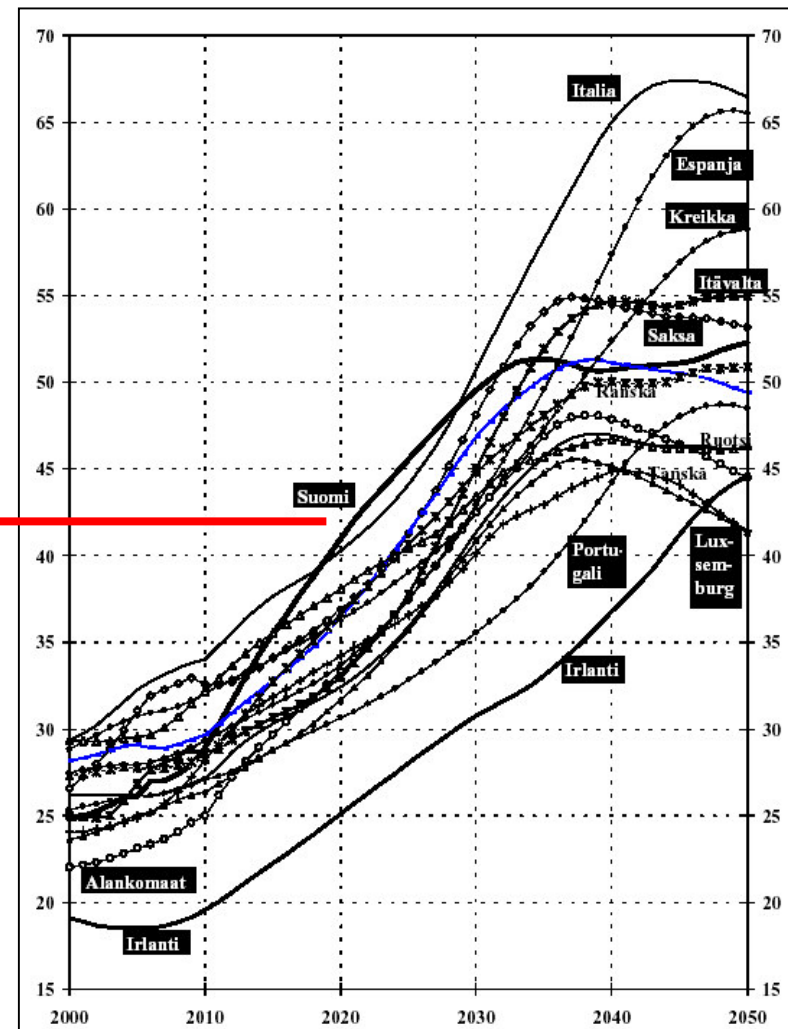
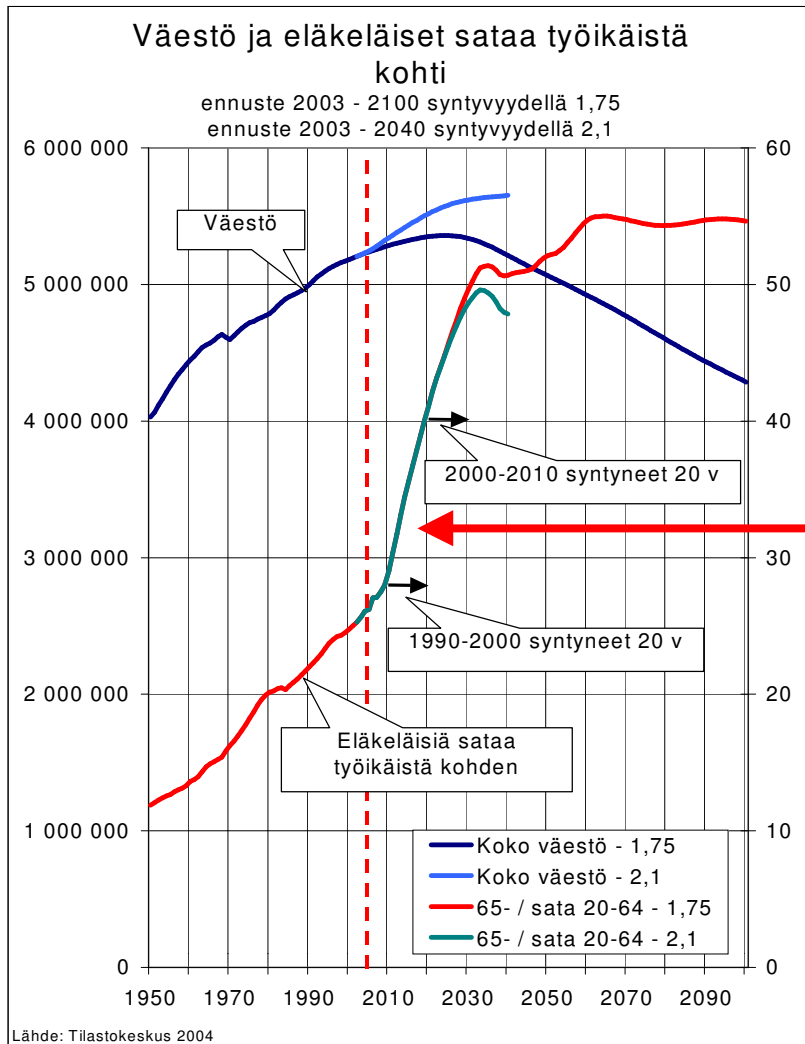
www.kolumbus.fi/kolmeplus/

www.lapsiperheet.net

Väestörakenneuhka: tarvitaan aktiivista perhe- ja väestöpolitiikkaa

- Tarvitaan edellytyksiä myös syntyvyyden kasvuun lääkkeeksi jyrkkään ikääntymiseen
- Lapsiluvun kasvulle on kovia taloudellisia kynnyksiä, myös verotuksella aikaansaatuja
 - ensimmäinen lapsi
 - 3+ lapset
- Lapsiperheet ovat kannattavin investointikohde
 - panostus lapsiperheisiin turvaa yhteiskunnan kilpailukyvyn, jatkuvuuden ja hyvinvoinnin rahoituspohjan jatkossa

Väestörakennemuutos: vanhushuoltosuhteeseen vuoteen 2050/2100

Arvoista: kuinka suuri ikäluokka rahoittaa eläkkeet ja hoitaa vanhana?

Väestökeskiarvot 20 vuoden jaksoissa 20 vuotiskäluokittain 1950-2069

Väestövastuurooli		Ikä	1950 - 69	1970 - 89	1990 - 09	2010 - 29	2030 - 49	2050 - 69
Eläkeläiset	Hoitajia tarvitsevat	80-	40 000	90 000	180 000	300 000	500 000	500 000
	Kulttuurin siirtäjät	60-79	470 000	700 000	870 000	1 260 000	1 220 000	1 180 000
Aktiivit	Rahoittajat	40-59	1 010 000	1 110 000	1 470 000	1 360 000	1 270 000	1 170 000
	Lapsiperheet	20-39	1 220 000	1 520 000	1 380 000	1 280 000	1 170 000	1 090 000
Uudet ikäluokat	Lapset	0-19	1 650 000	1 370 000	1 260 000	1 140 000	1 060 000	980 000
		Yht	4 390 000	4 790 000	5 150 000	5 230 000	4 920 000	4 480 000
Lapsia lapsiperheistä kohti			1,4	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Aktiiveja eläkeikäistä kohti			4,4	3,3	2,7	1,7	1,4	1,3
65 täyttäneitä sataa 20-64 vuotiasta kohti			14	19	25	40	51	54

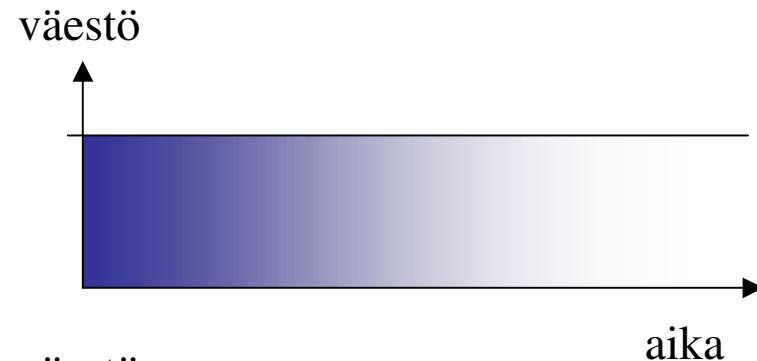
Numerolähde: Tilastokeskus 2004: väestöennuste vuodesta 2003 alkaen

Väestöennusteen lähtökohtia: syntyvyys 1,75, nettomaahanmuutto 5000 henkeä vuodessa, keski-ikä pitenee ja kuolleisuus alenee vuoteen 2050 saakka

Arvoista: tahdommeko säilyä kansana ja kulttuurina?

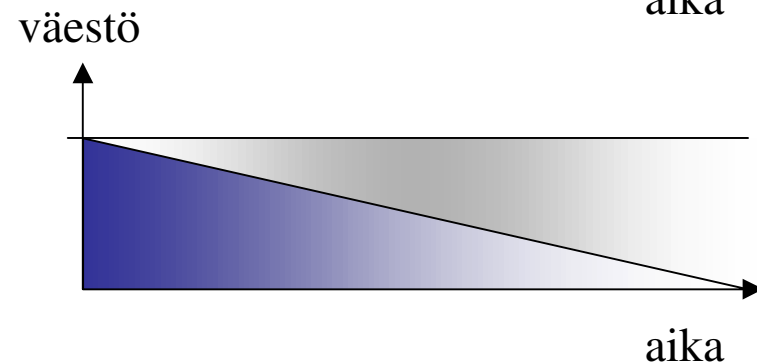
- 1 Syntyvyys on uusiutumistasolla eli naista kohti on 2,1 lasta:

> *kansa ja kulttuuri säilyy*

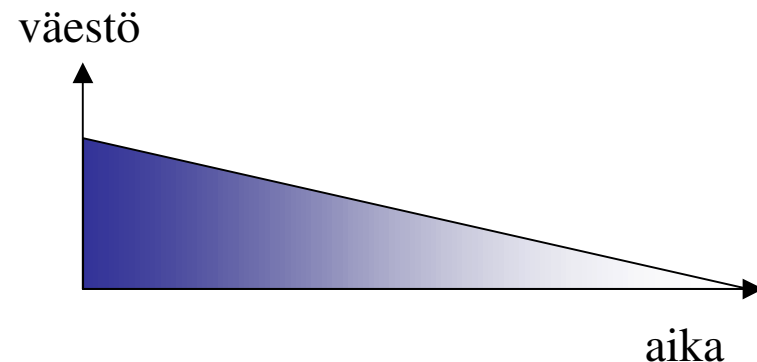
- 2 Syntyvyys on alle uusiutumistason, mutta maahanmuutto korvaa vajeen:

> *kansa ja kulttuuri korvautuu*

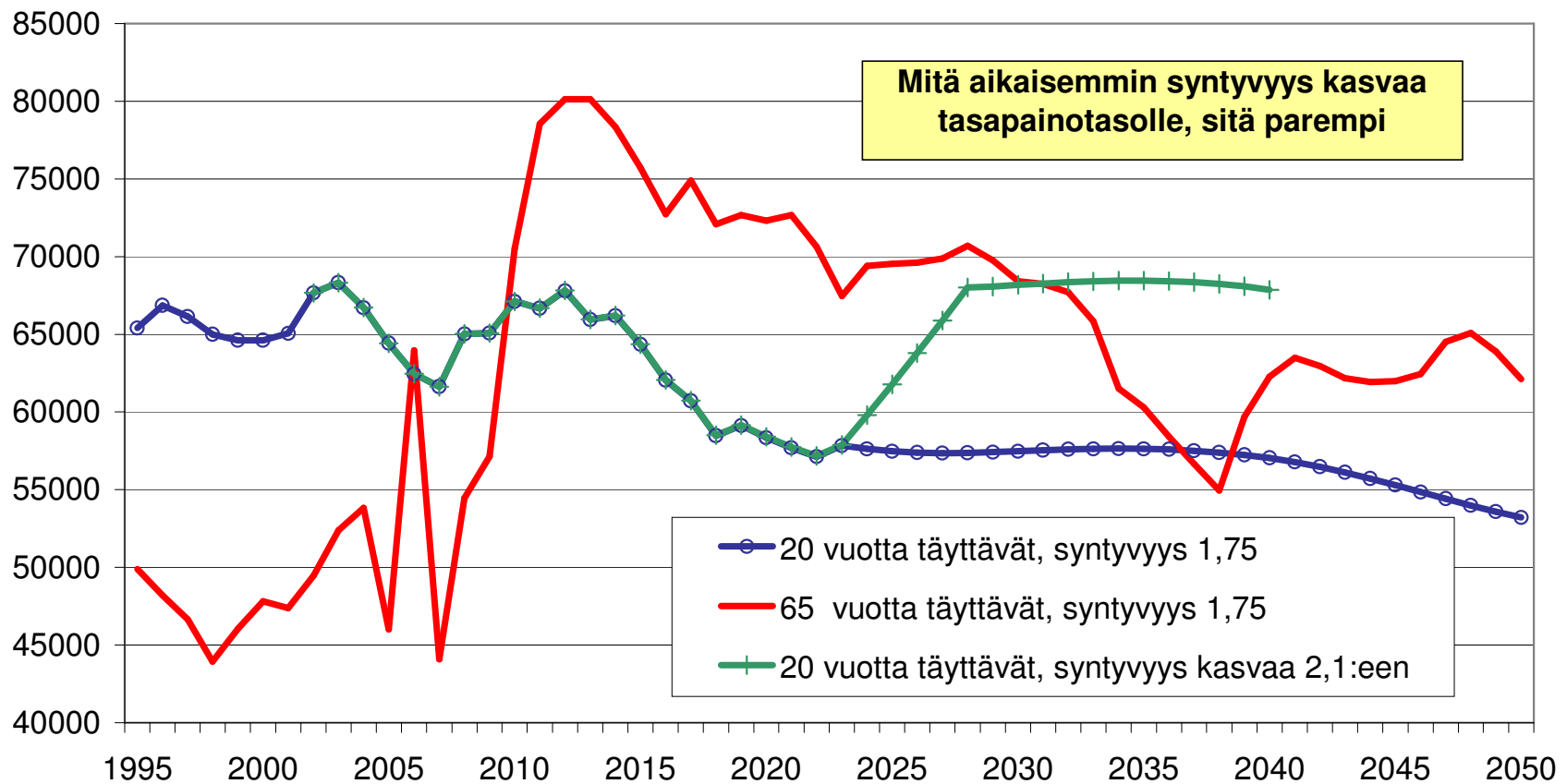
- 3 Syntyvyys on alle uusiutumistason ja maahanmuutto ei korvaa vajetta:

> *kansa ja kulttuuri häviää*

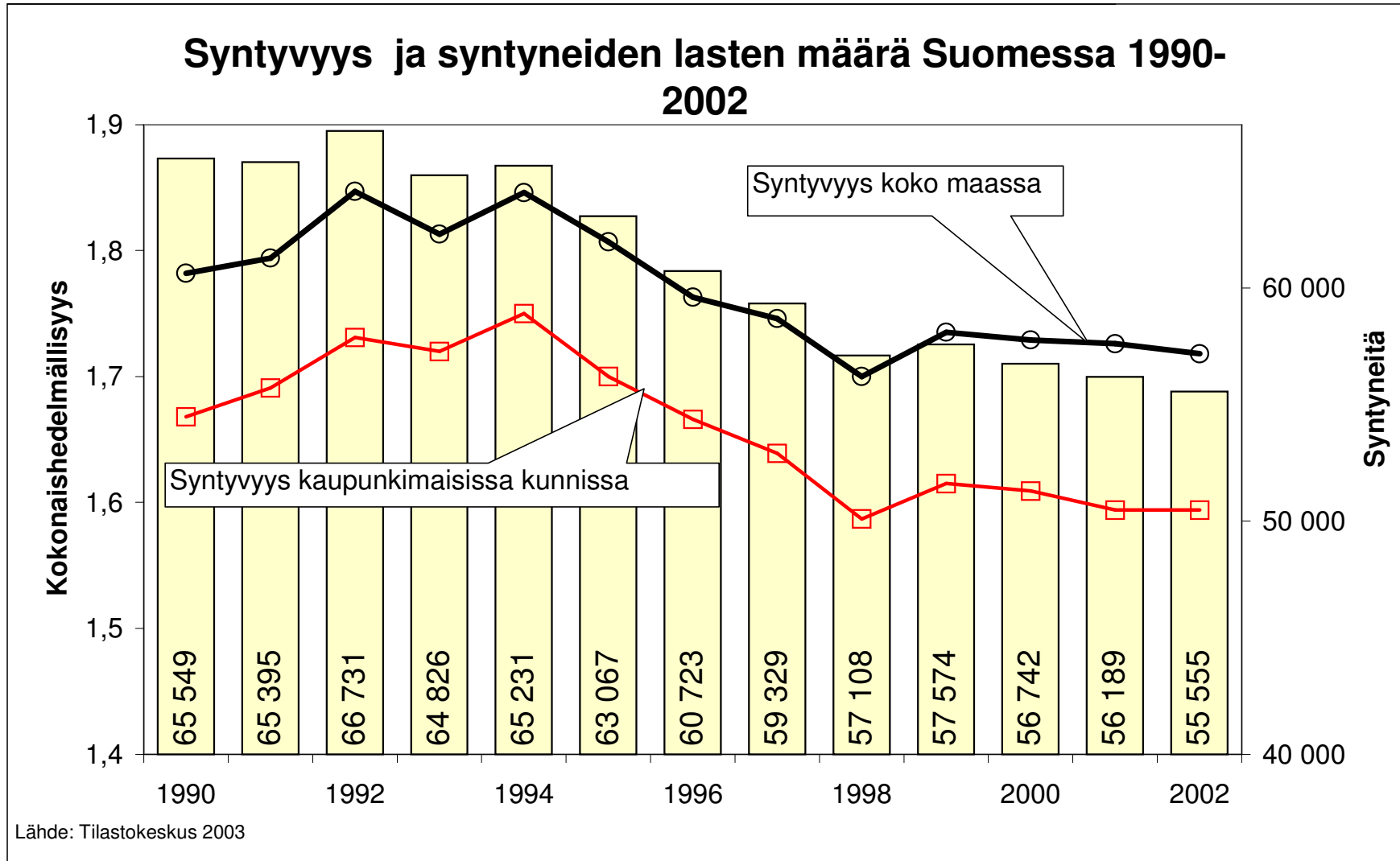
Syntyvyyden kasvu pysäyttää aktiiviväestön pienenemisen

Työkään tulevien ja poistuvien eli 20 ja 65 täyttävien määrä vuosina 1995-2050, syntyvyys 1,75 tai kasvaa 2,1:een

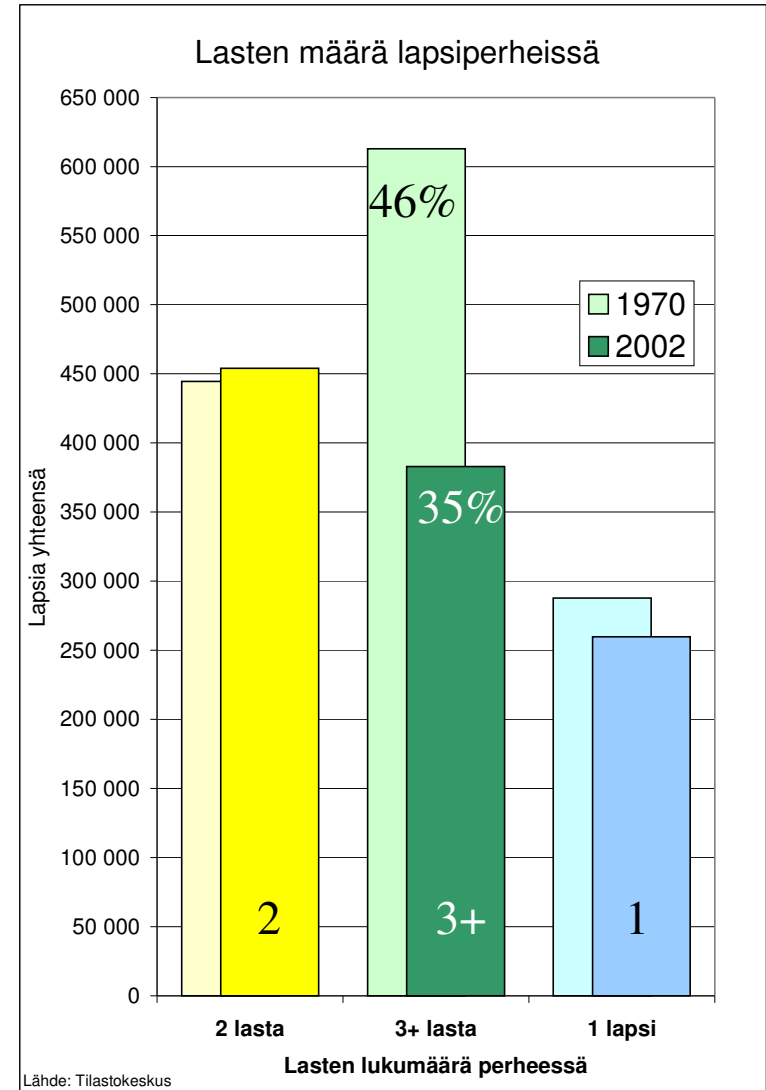
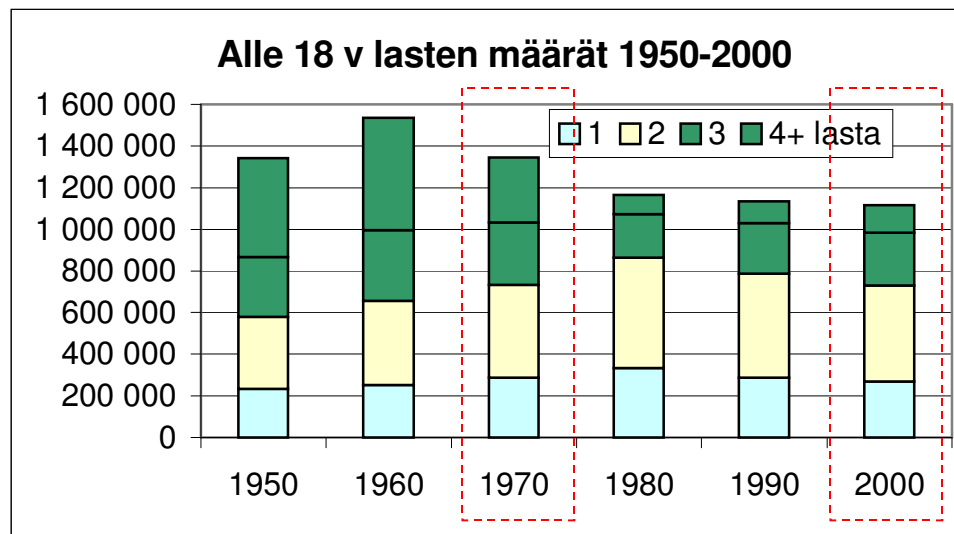
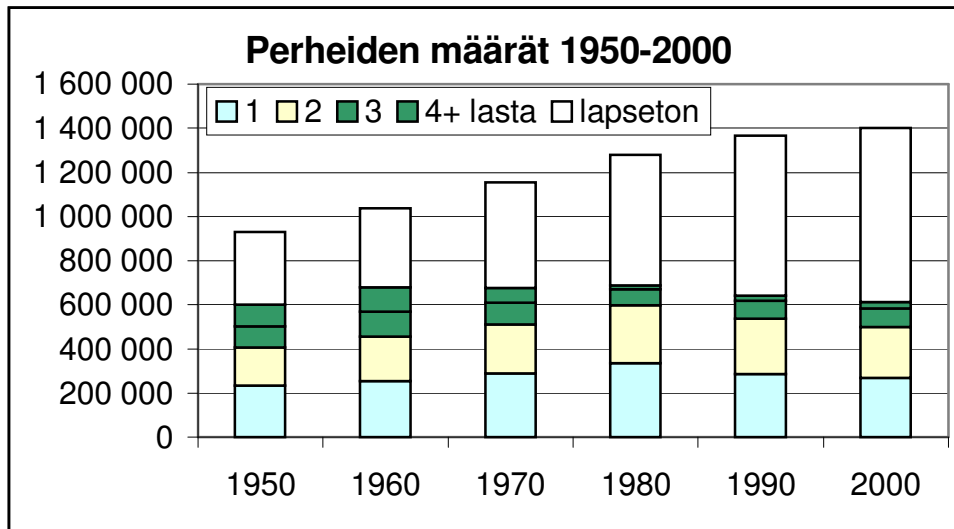

Numerolähde: Tilastokeskus, ennuste vuodesta 2002, nettomaahanmuutto 5000 henkeä

Syntyvyys: lapsiperheiden enemmistö asuu kaupunkimaisissa kunnissa

Lapsiluku ja syntyvyyden lasku uusiutumistason alle mentiin 1969

Lähde: Tilastokeskus (KELA/Rojo)

Lasten saantiin ja lapsiluvun kasvuun tarvitaan luottamusta

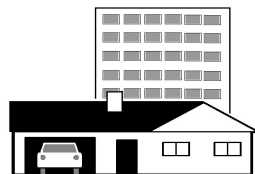
ARVOT

yksilön ↔ yhteiskunnan arvot

**LUOTTAMUS TAVOITTEISIIN PÄÄSYYN / SELVIÄMISEEN,
KUN PERHEESEEN TULEE LISÄÄ LAPSIA**

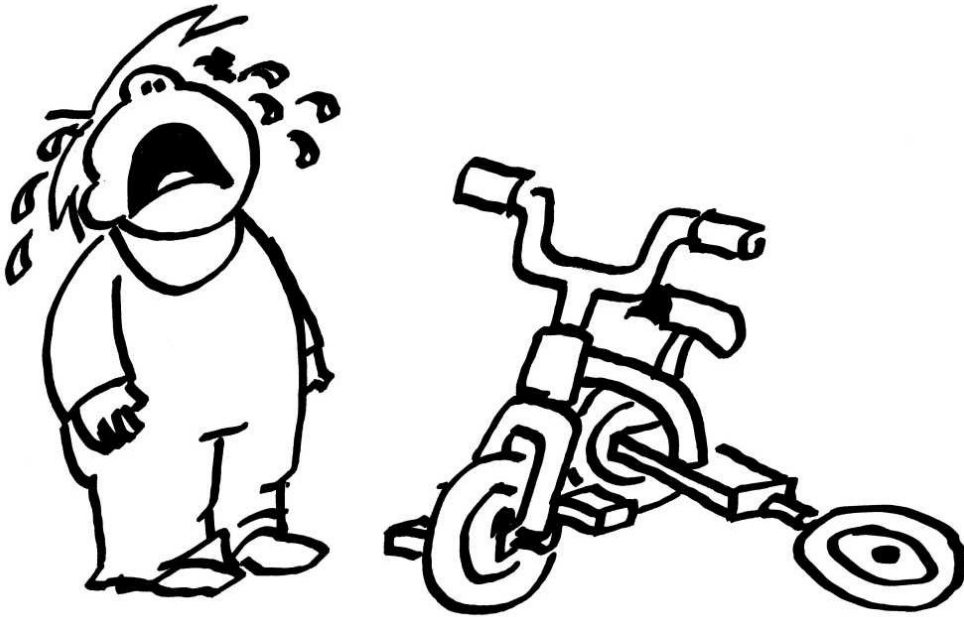
**LUOTTAMUS
TOIMEENTULOON**

**LUOTTAMUS
PUOLISOON
JA ITSEEN**

Luottamus toimeentuloon: lapsiperhevaiheen kolme isoa toimeentulon osatekijää

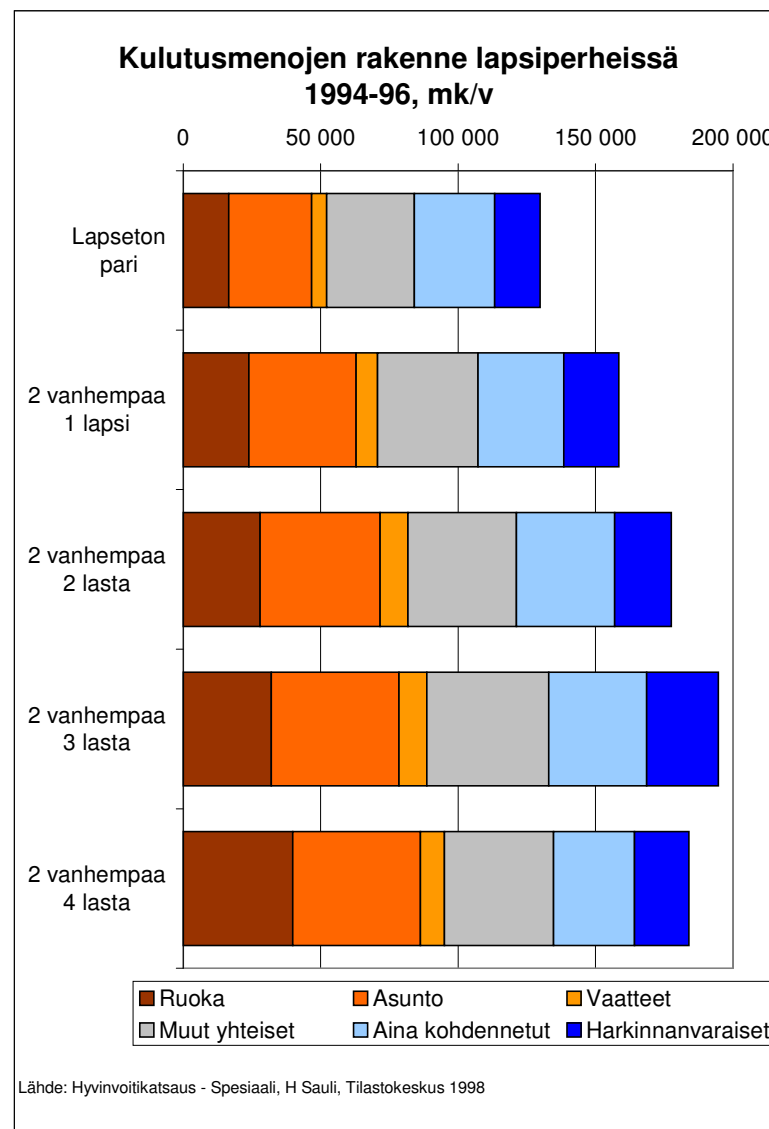
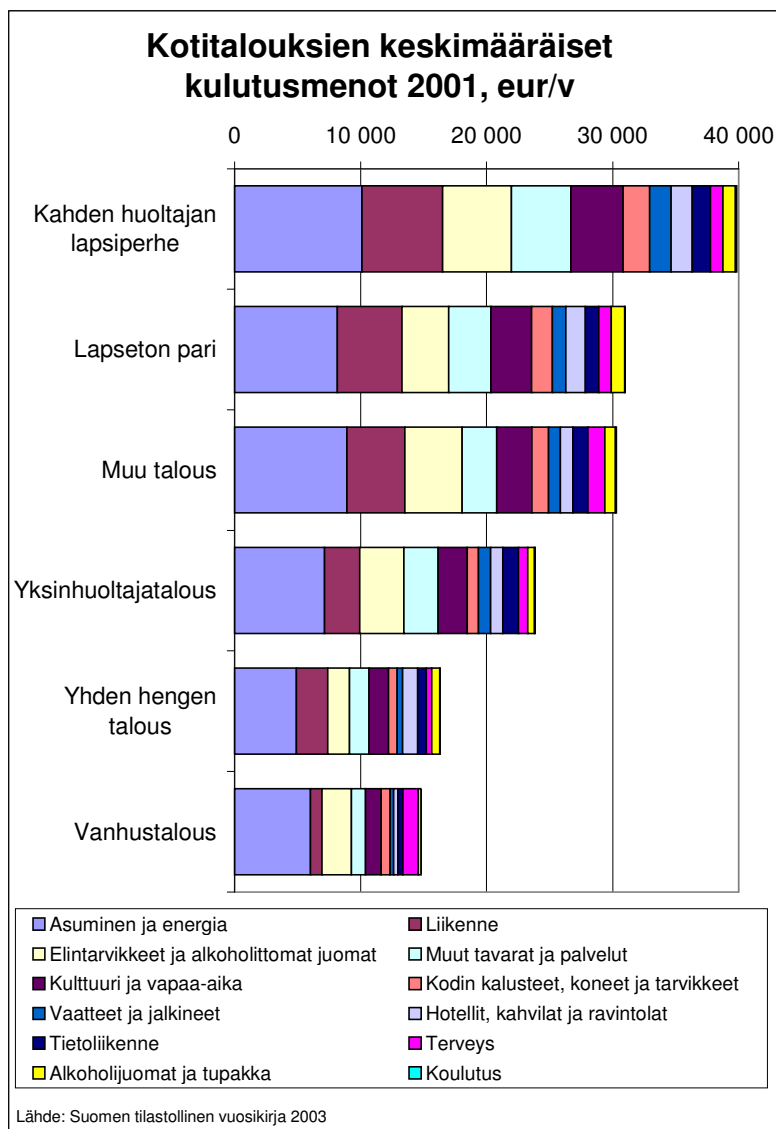
- lasten kulutus
- lasten hoito- ja huoltotyö
- lasten tilantarve
 - asuminen ja liikenne
 - hankinta ja käyttömenot

Kaikkien kolmen on oltava kunnossa, jotta "pyörä kulkisi"

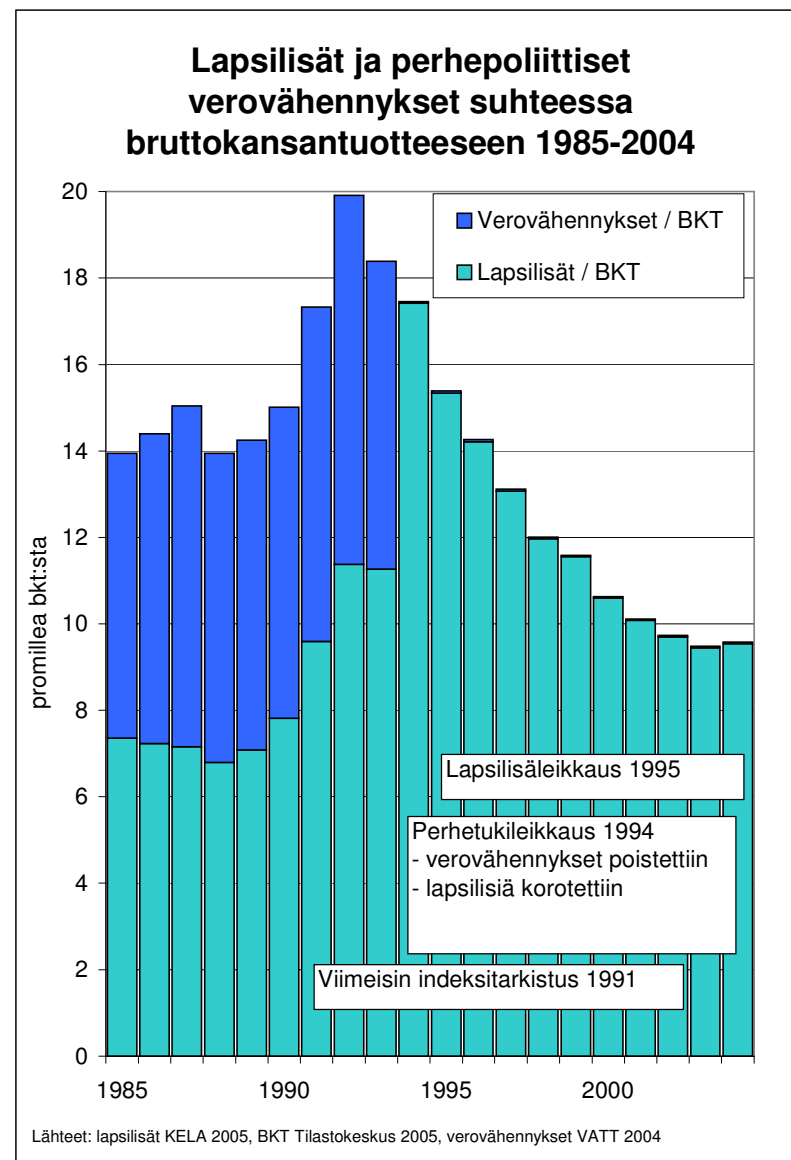
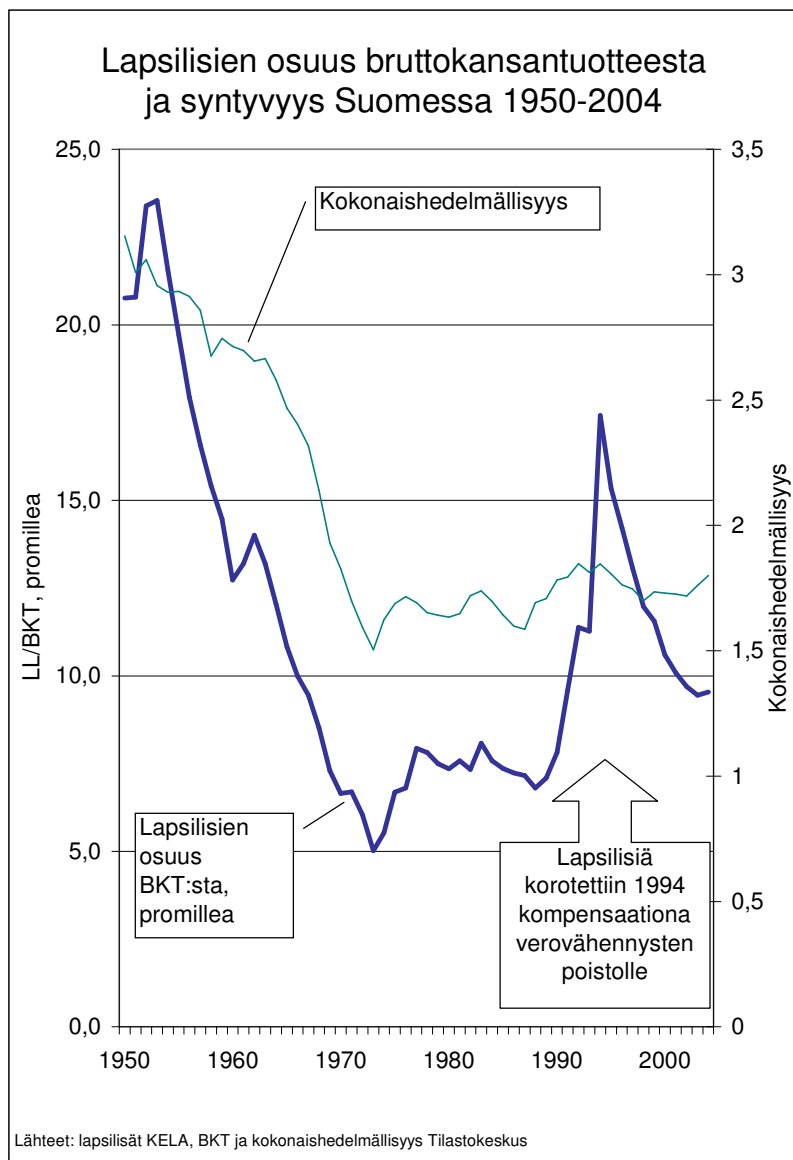
Kipupisteet: ensimmäinen lapsi, 3+ lapset, lasten aikuistuminen

Lasten kulutus

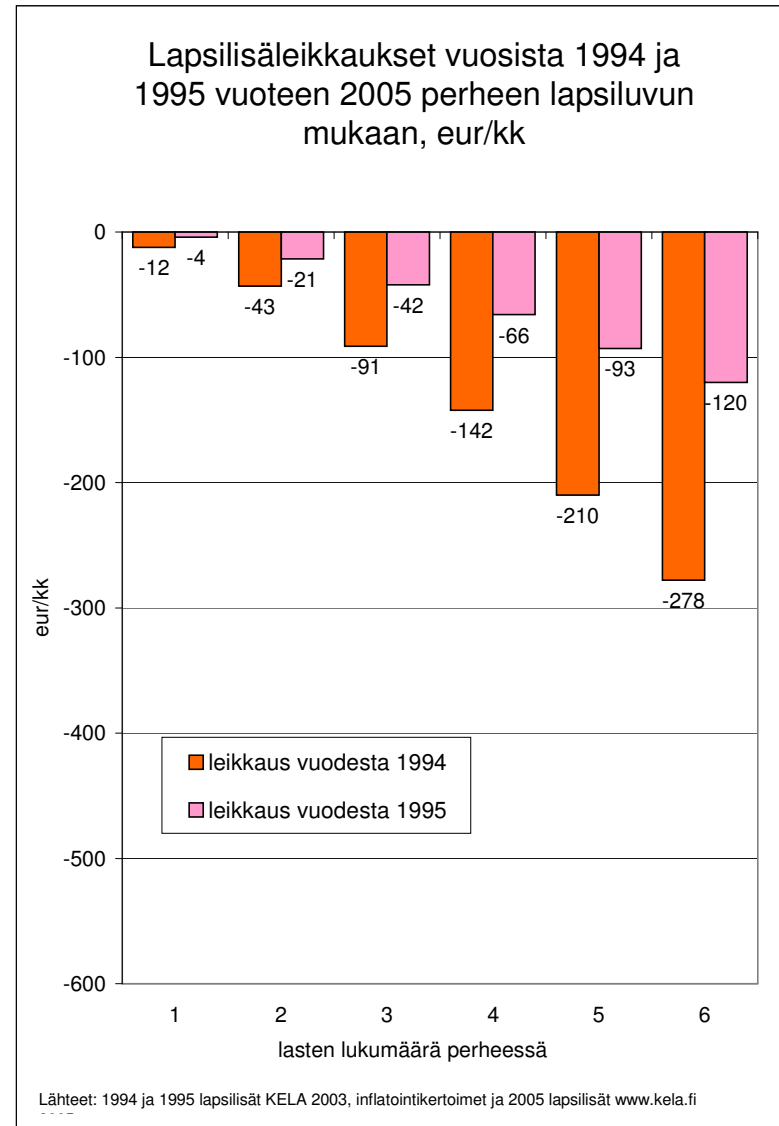
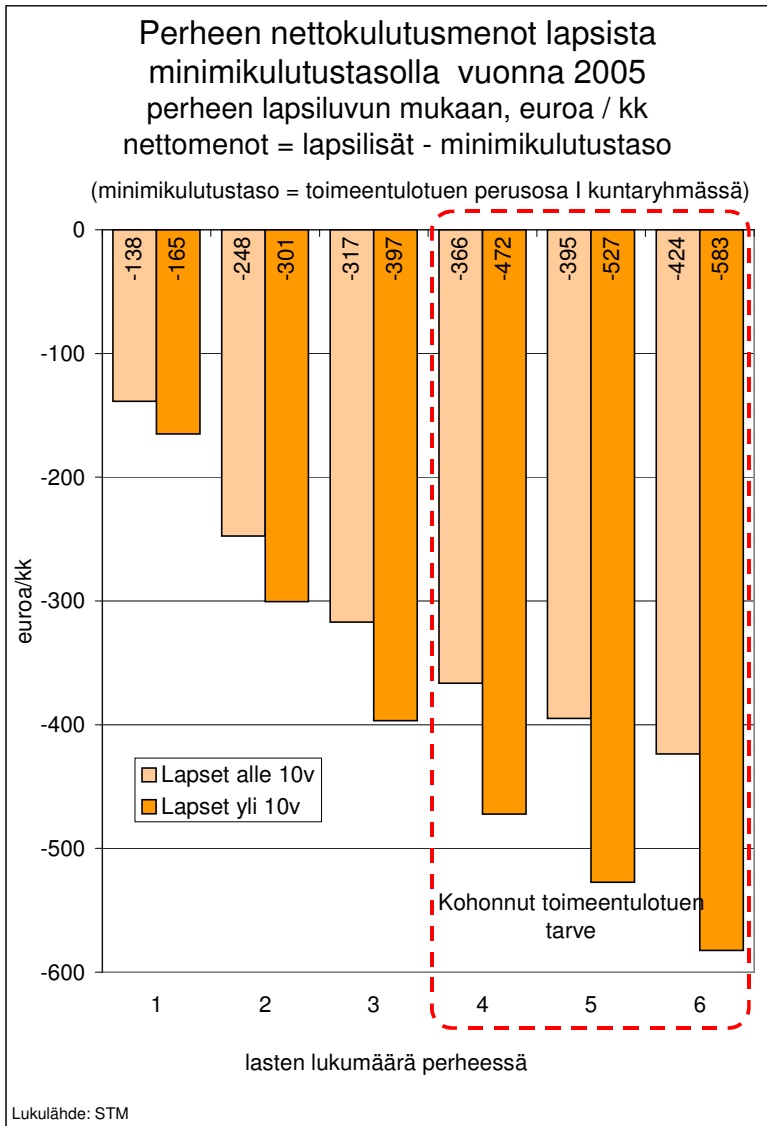
Lapsiperhevaiheessa lapset lisäävät ja nettotulot rajoittavat kulututusta

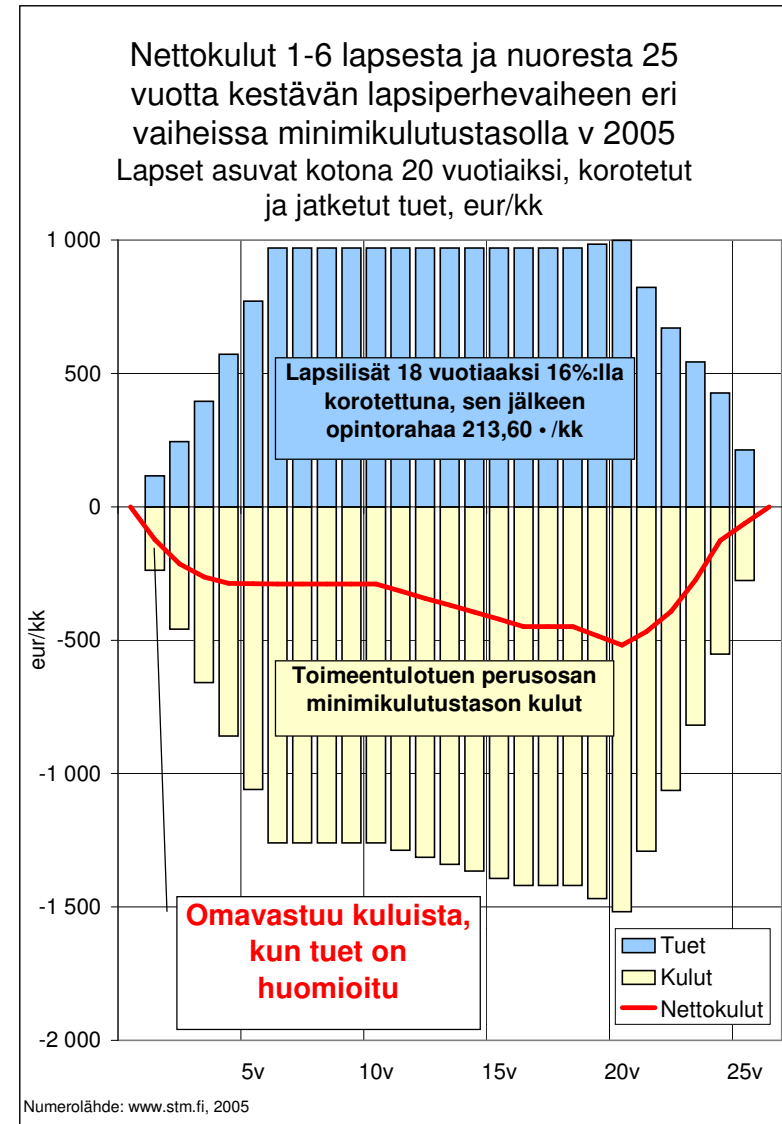
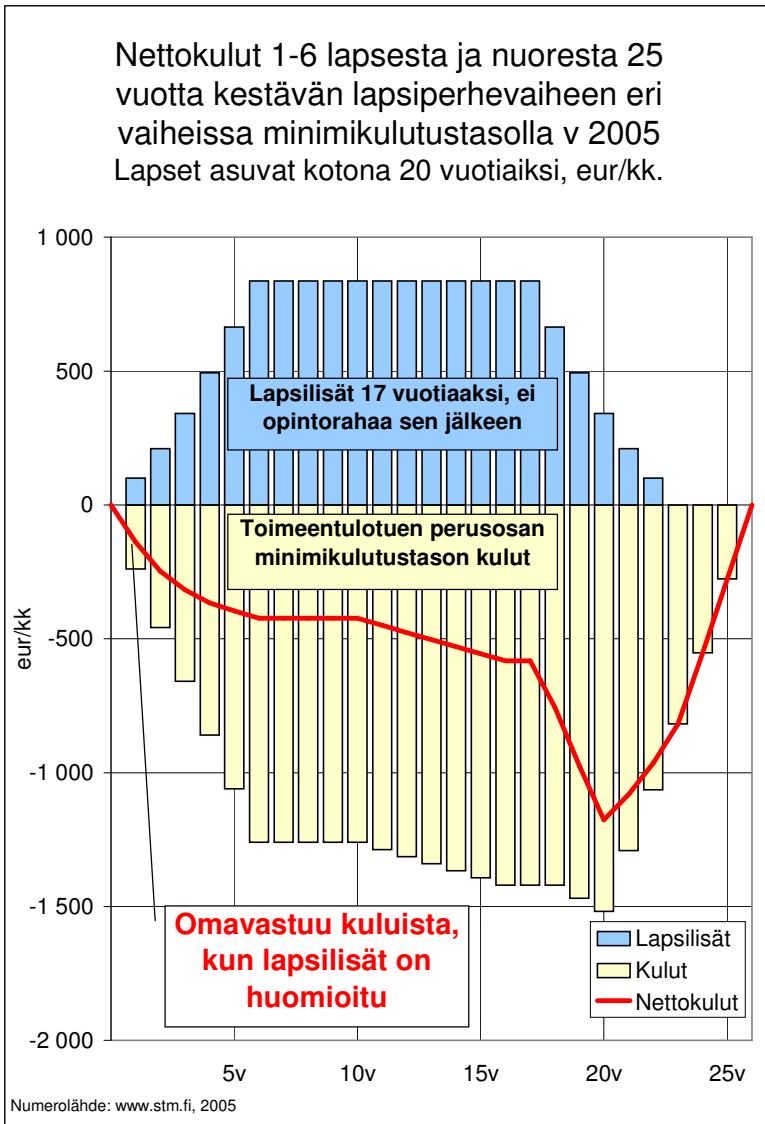
Lapsilisien osuus bkt:sta on romahtanut 90-luvulla

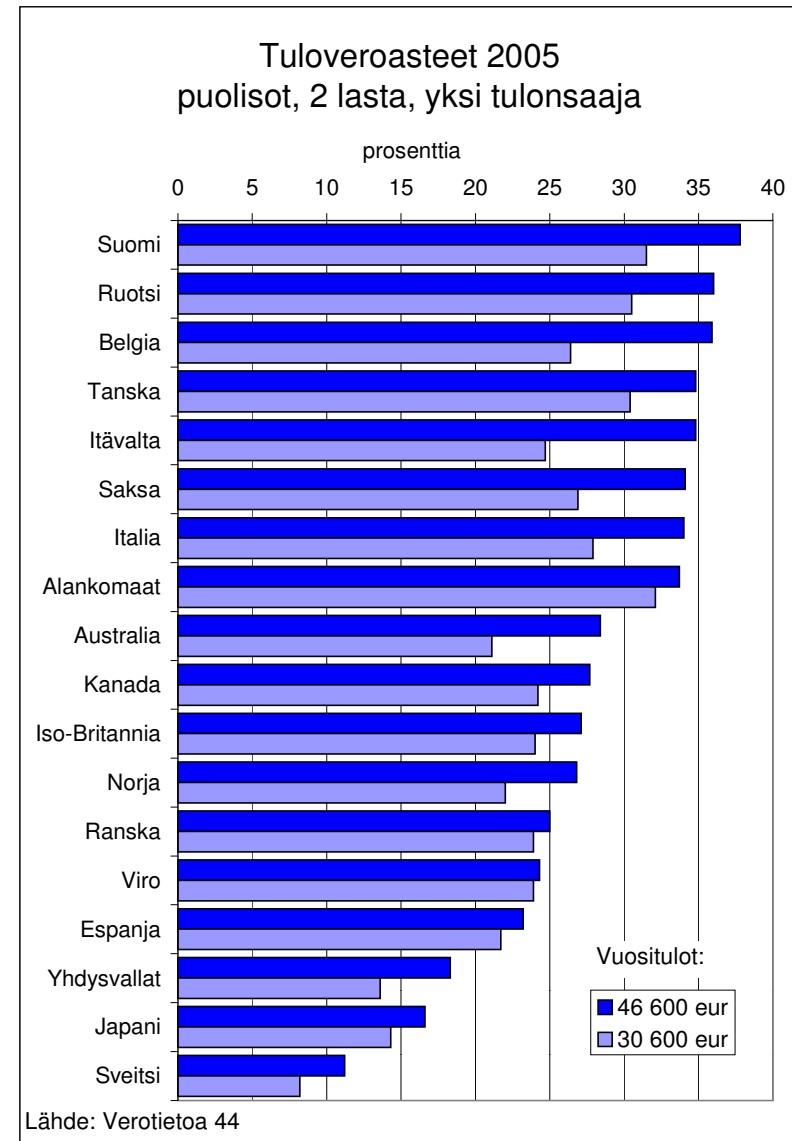
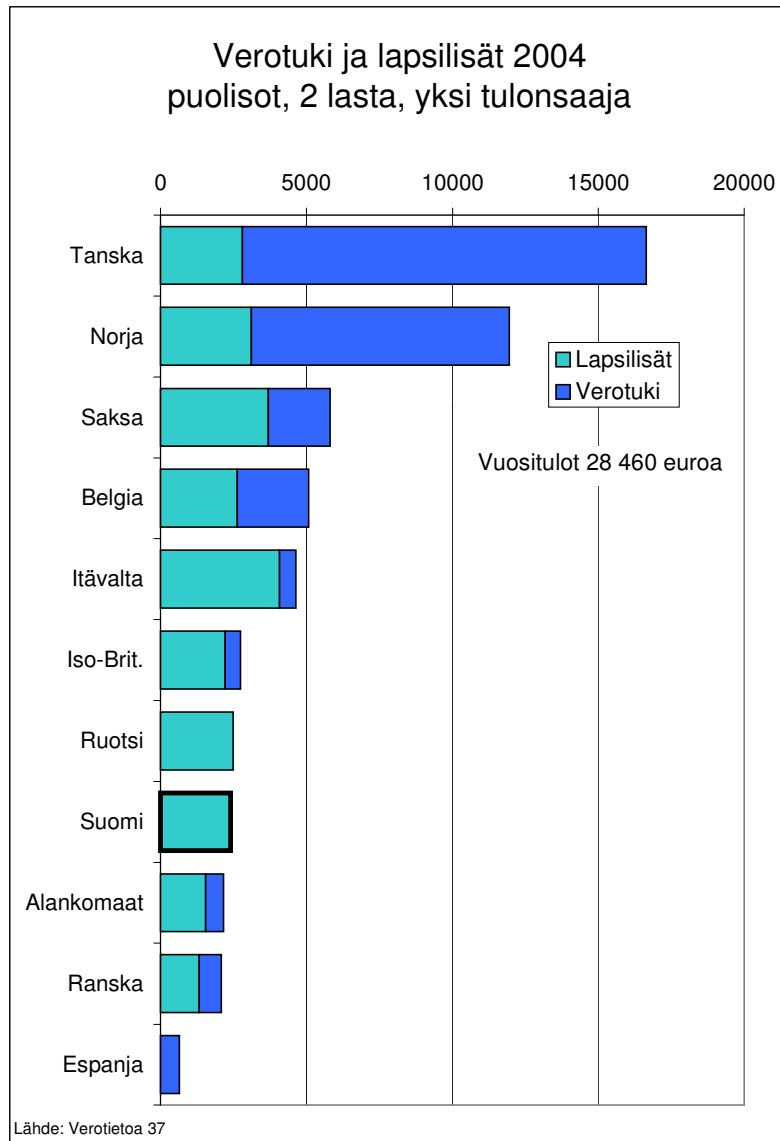
Nettomenot kasvavat lapsiluvun kasvaessa, samoin leikkaukset

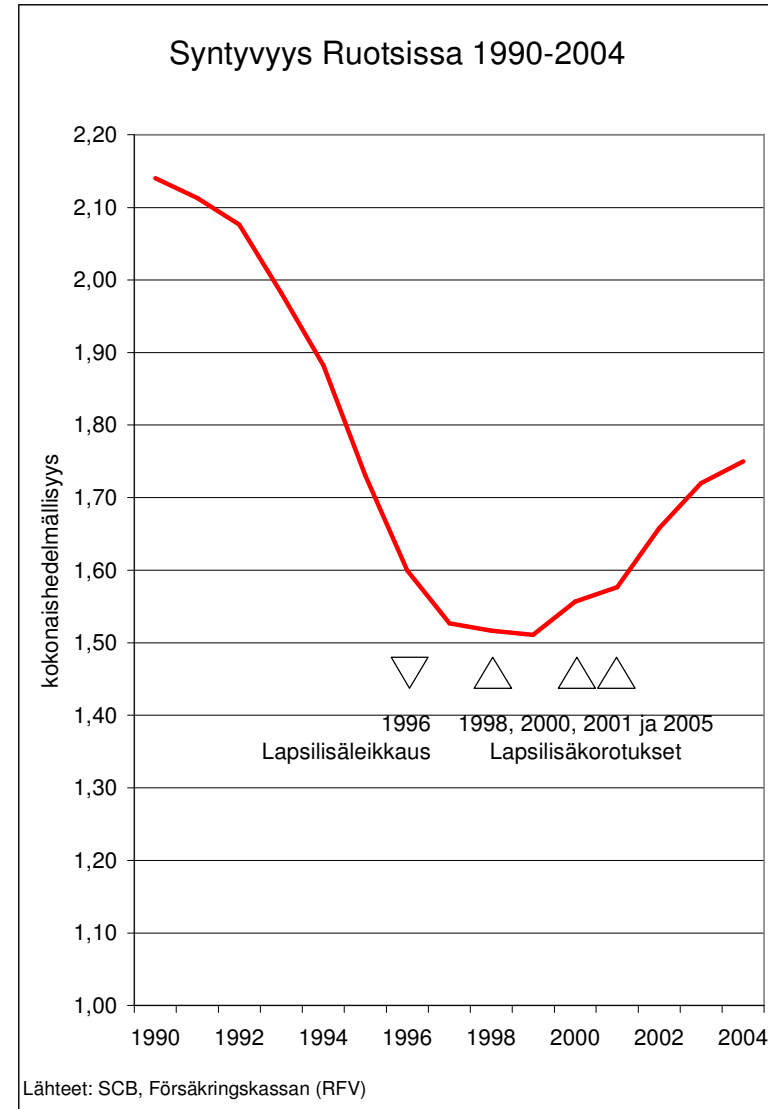
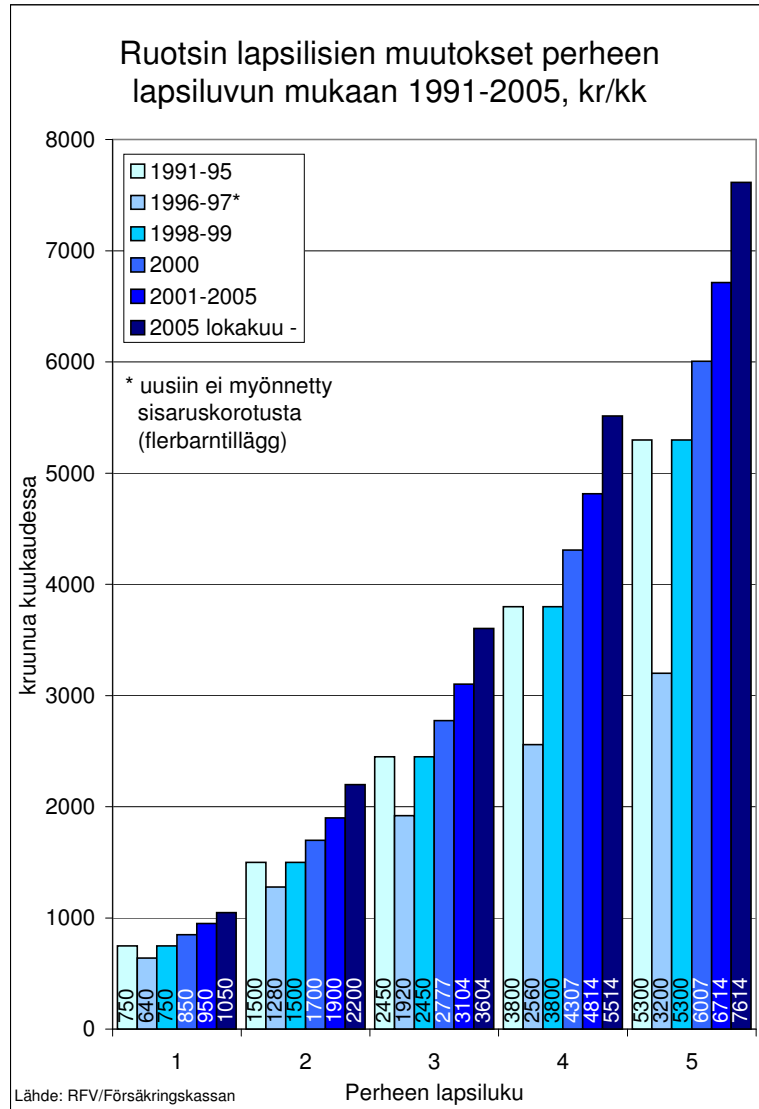
Nettomenot minimikulutustasolla eri lapsiperhevaiheissa

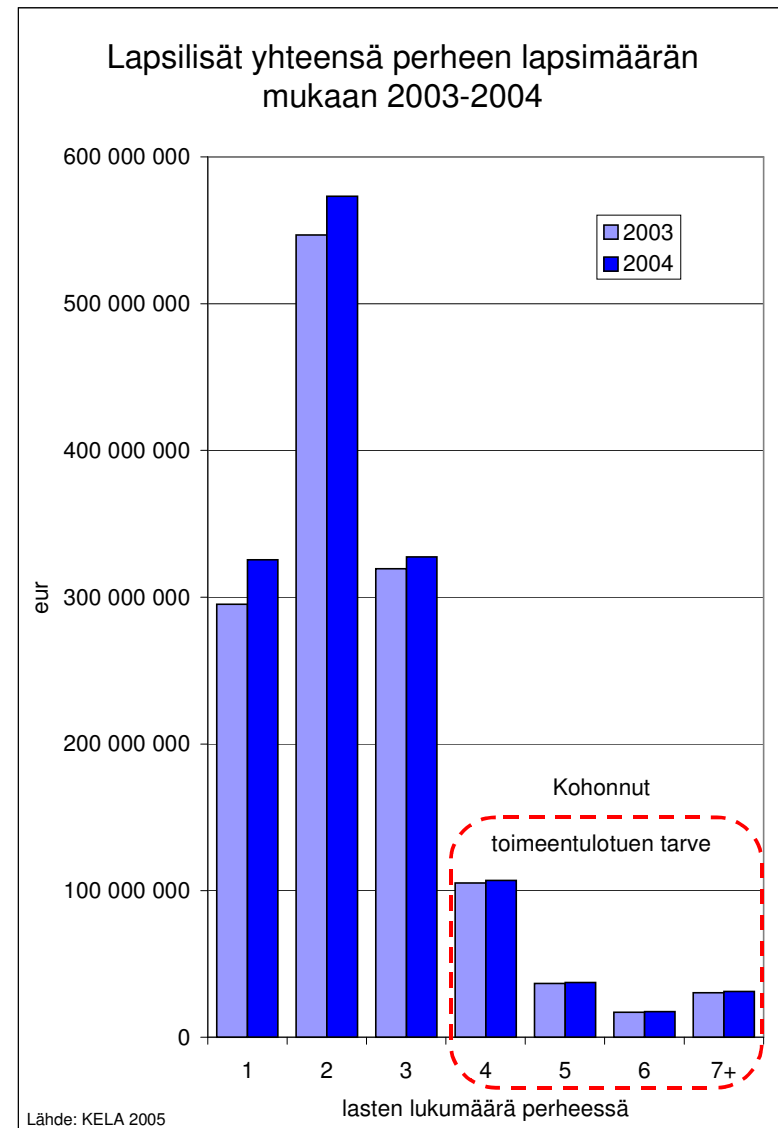
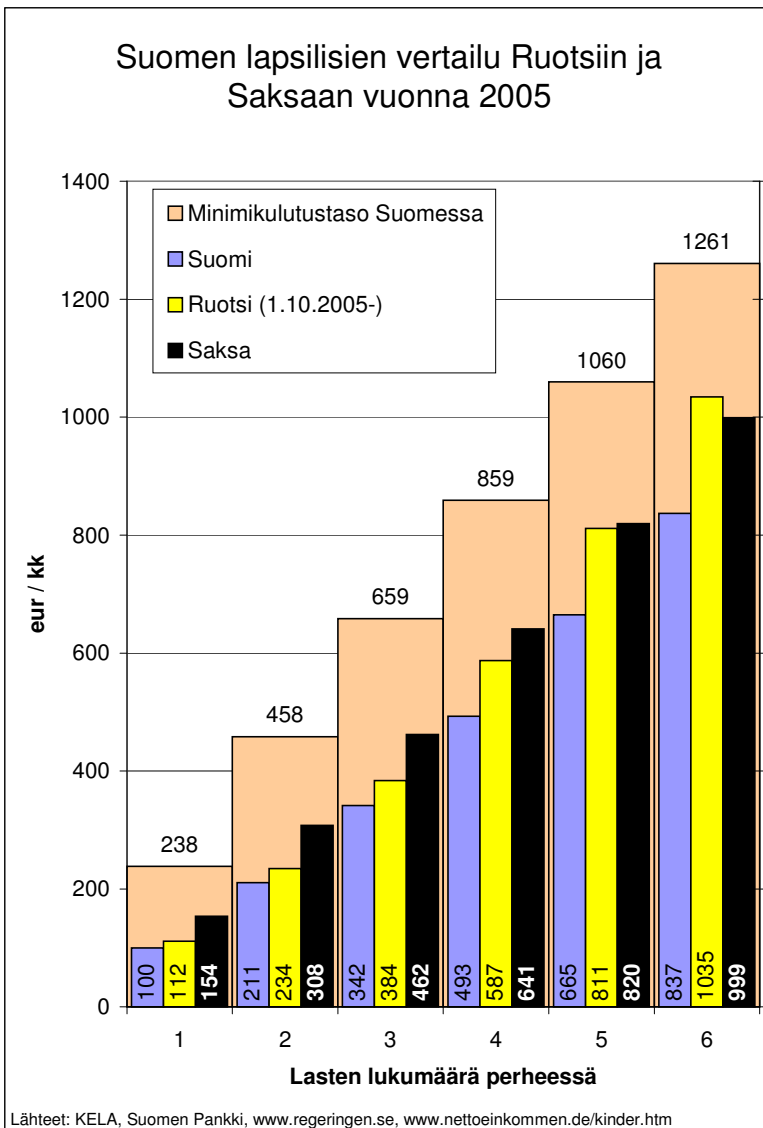
Suomen kotihoitoperheiden perhetuet ovat häntäpäässä ja veroaste korkea

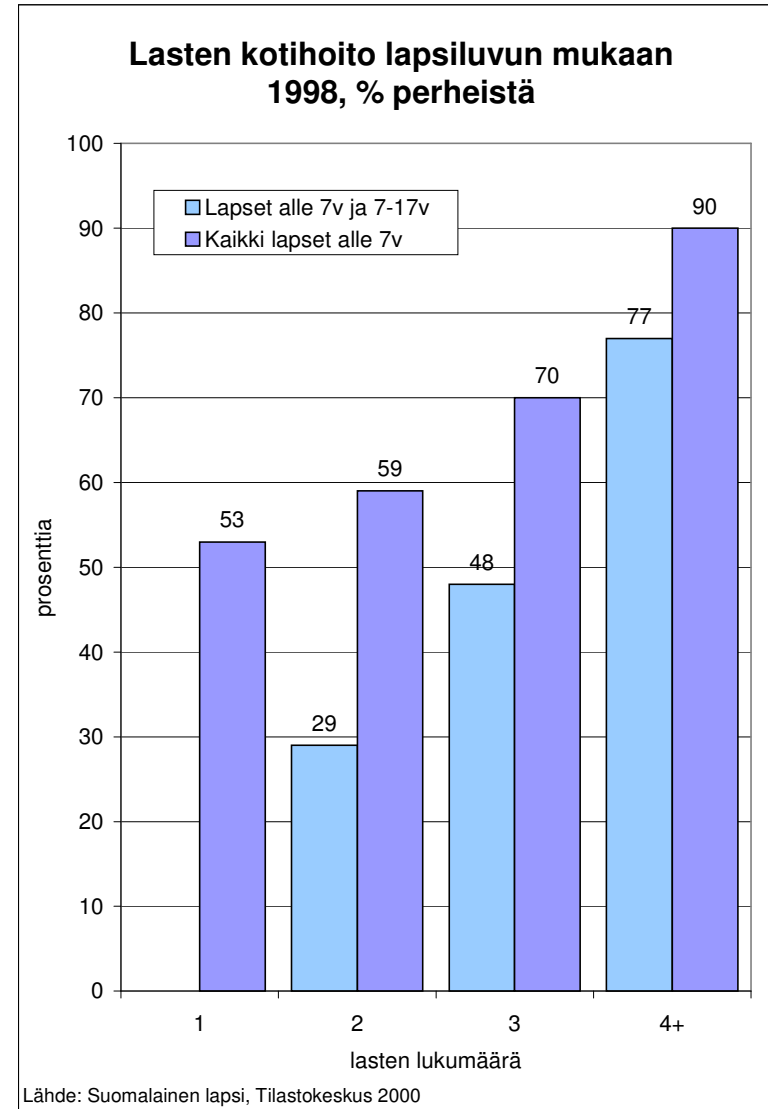
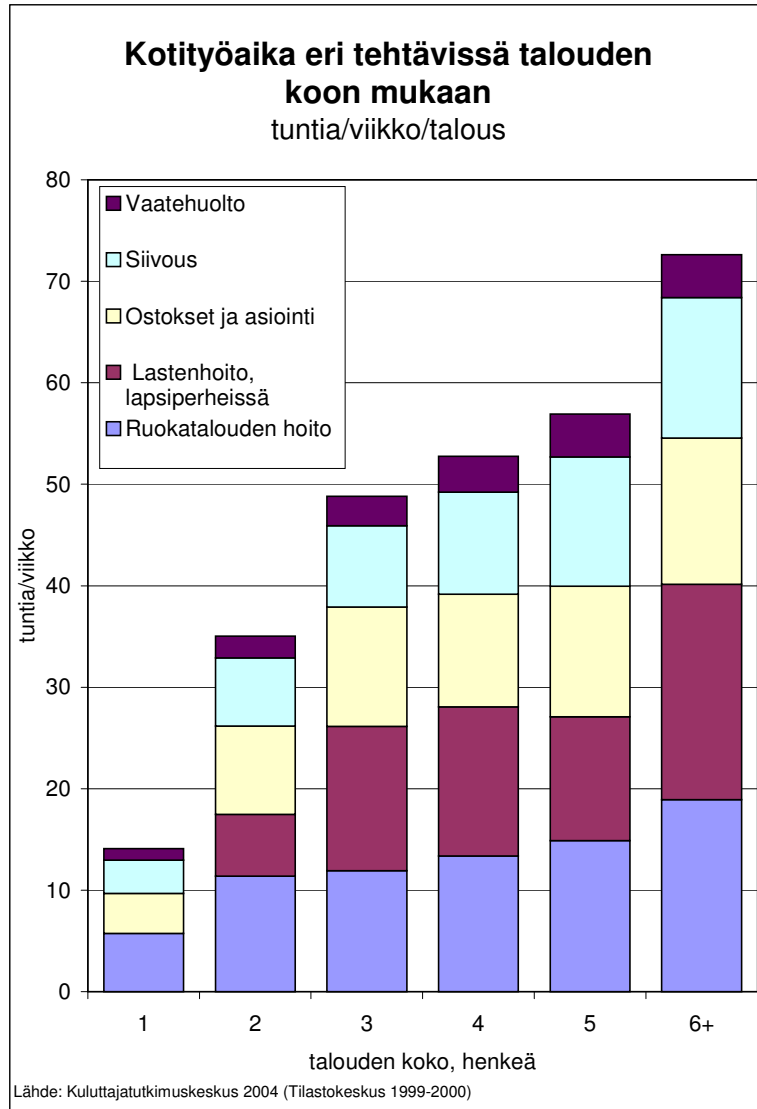
Ruotsi panostaa perhetuilla syntyvyyden kasvuun

Isojen perheiden lapsilisien kansainvälinen taso on saavutettavissa

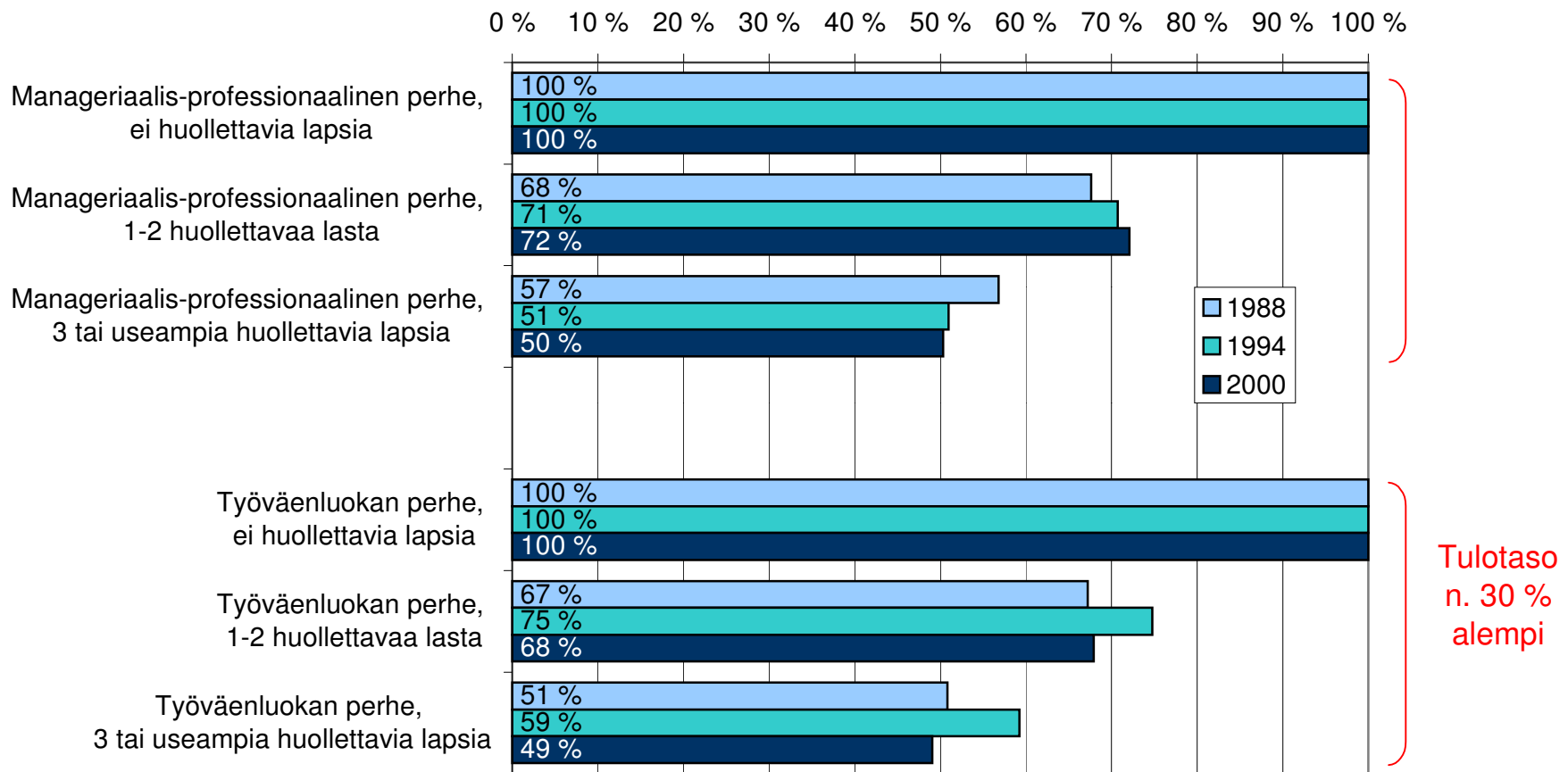

Perheeseen kasvaessa kotityömäärä kasvaa ja lasten kotihoito yleistyy

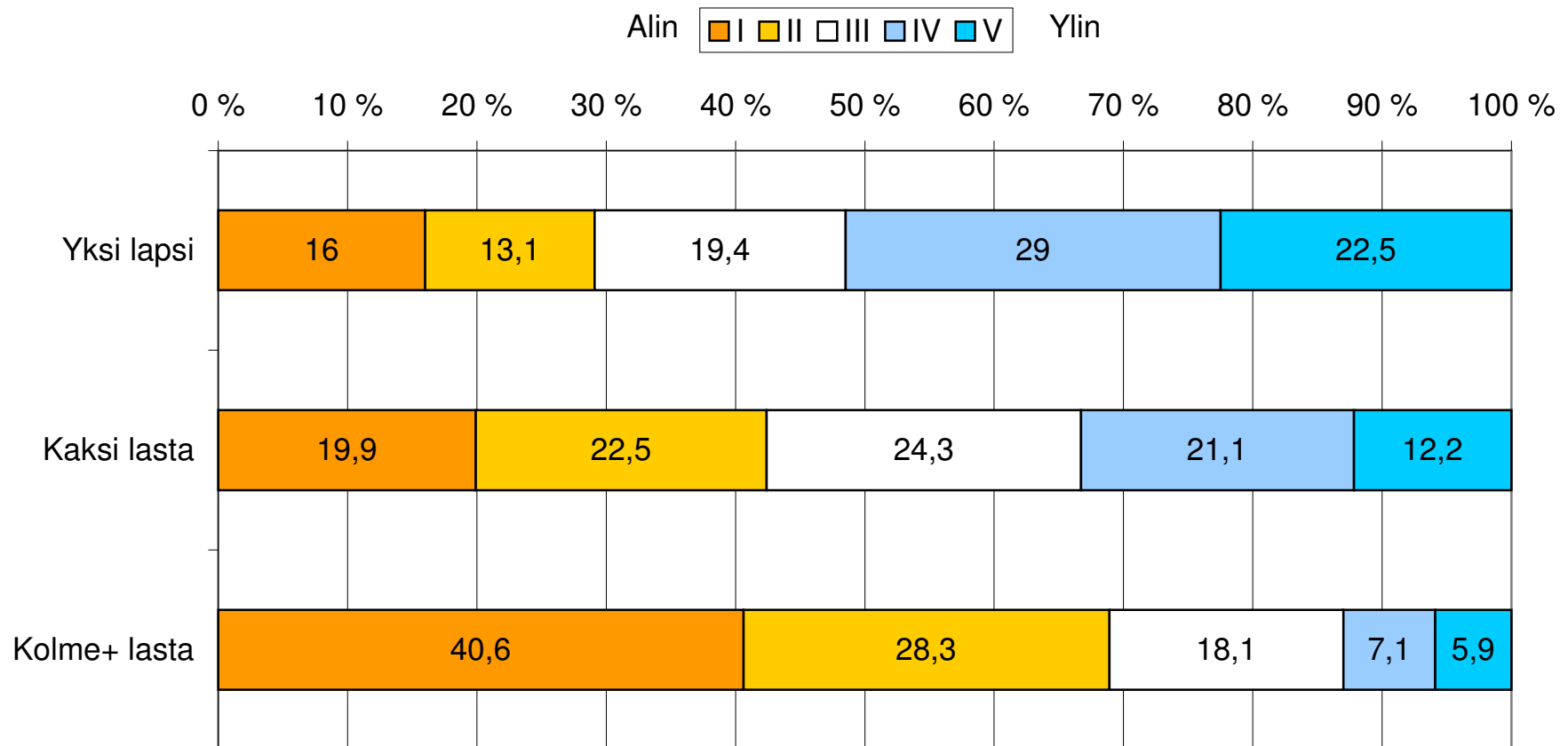
Perheen koon kasvaessa tulot kulutusyksikköä kohti pienenevät

Lapsiperheen käytettävissä olevat tulot suhteessa lapsettomaan
kulutusyksikköä kohti 1988, 1994 ja 2000

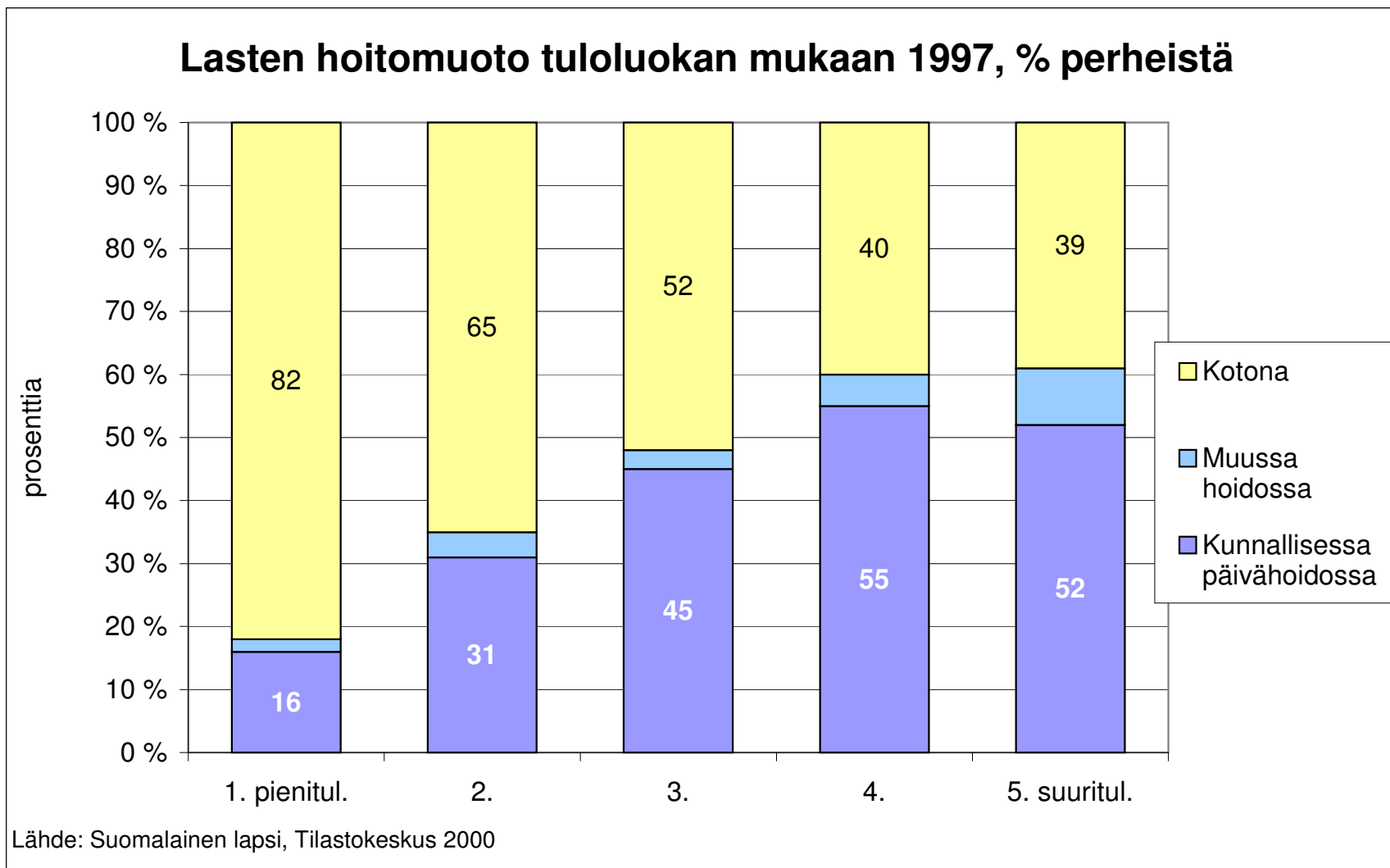
Lapsiluvun kasvu köyhdyttää

Kahden vanhemman perheiden lasten kuuluminen tuloviidenneksiin lasten lukumäärän mukaan 1997, %

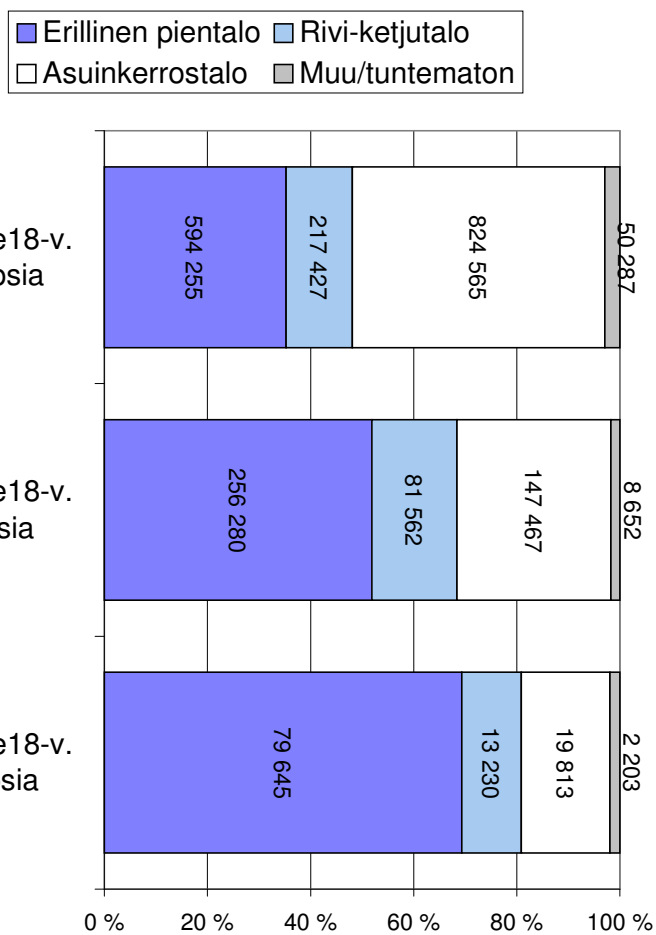
Lähde: Suomalainen lapsi, Tilastokeskus 2000 (OECD -kulutusyksikköskaala 1-0,7-0,5)

Päivähoitoperheiden talous saatu kuntoon, kotona hoitajien ei

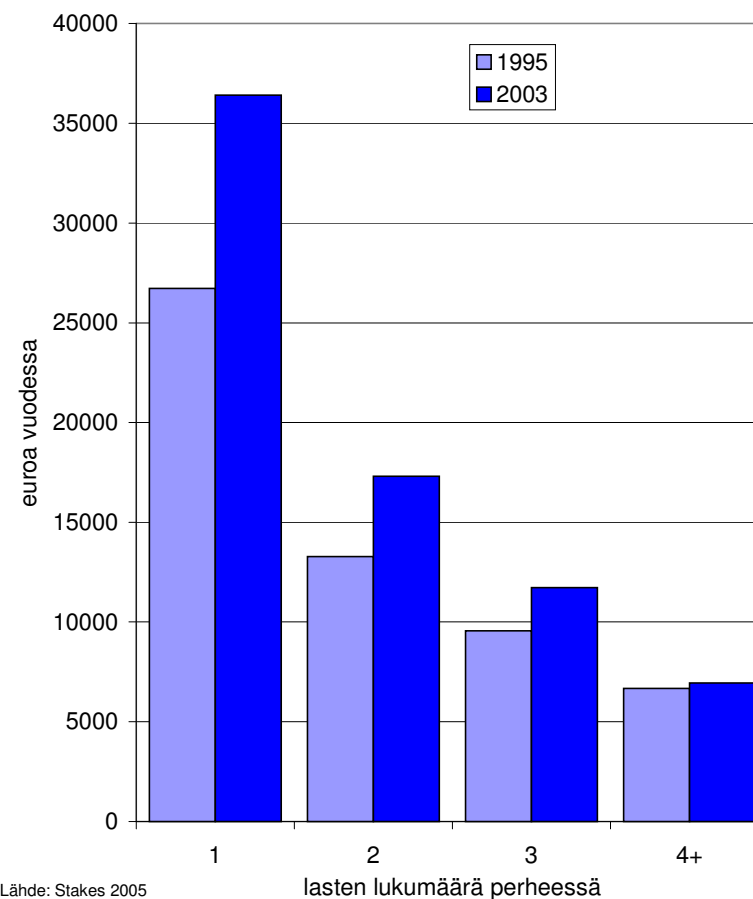
Lapsiluvun kasvaessa tarvitaan asumiseen lisää kallista tilaa

Talotyyppien osuudet lapsiluvun mukaan
31.12.2000

Lähde: Tilastokeskus 2001

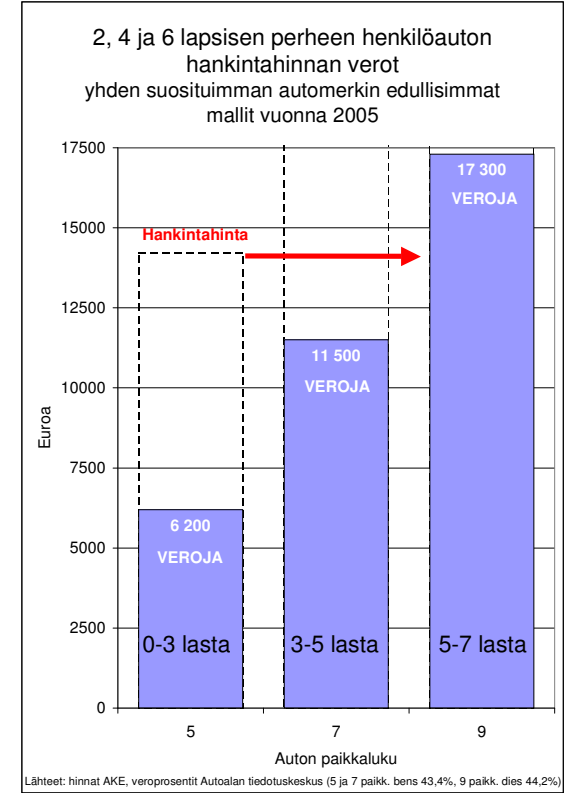
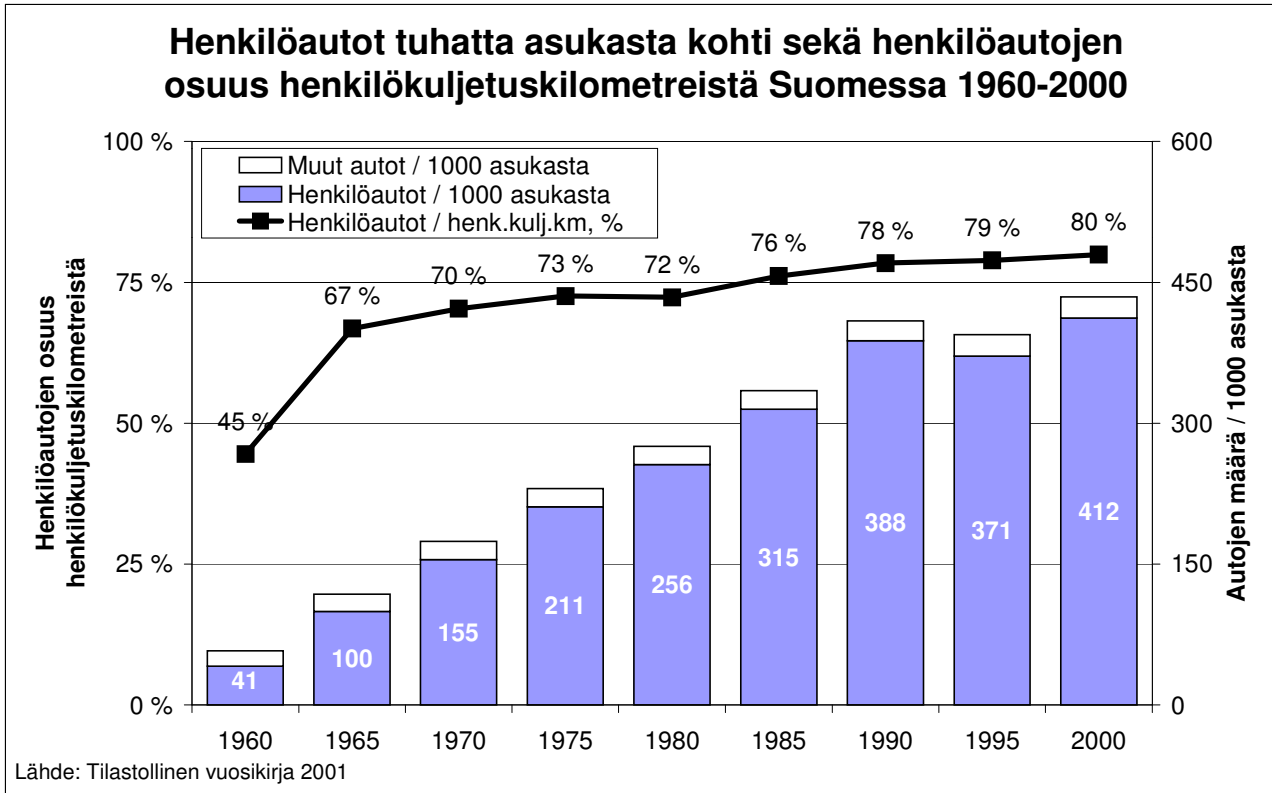
Käytettävissä olevat rahavarat
kulutusyksikköä kohden asumismenojen
maksamisen jälkeen
euroa/vuodessa vuoden 2003 rahassa

Lähde: Stakes 2005

Lasten tilat

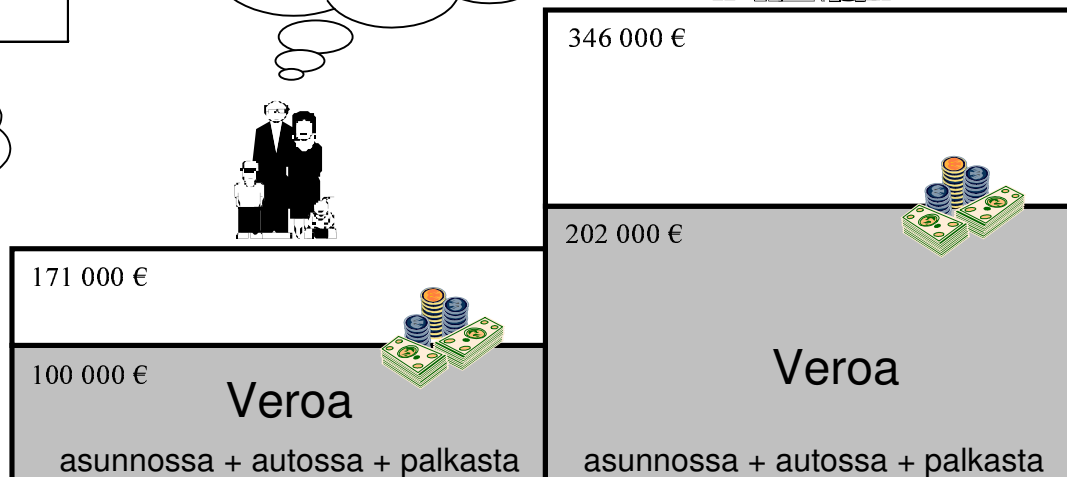
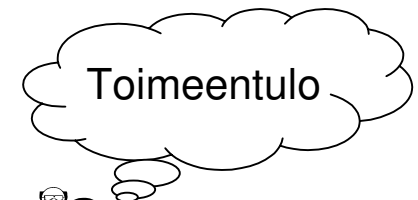
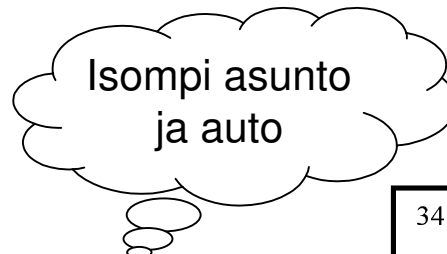
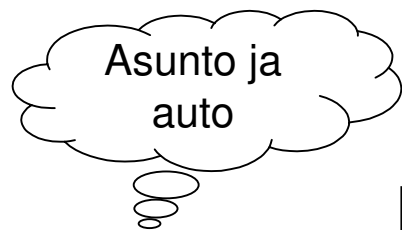
Auto ei ole enää ylellisyyttä, mutta lasten tilantarpeen kasvua verotetaan raskaasti

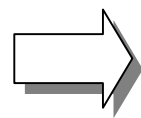
Lapsiluvun kasvukynnykset

Suuret bruttotulotarpeet asumisen ja liikenteen
perus- ja lisähankintoihin

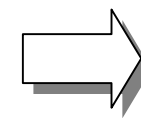
	2+2	2+6	veroa
Asunto	100 000 •	200 000 •	40 %
Auto	20 000 •	42 000 •	43 %
Tulotarve	171 000 •	346 000 •	30 %
Verot yht.	100 000 •	202 000 •	

2

2+2

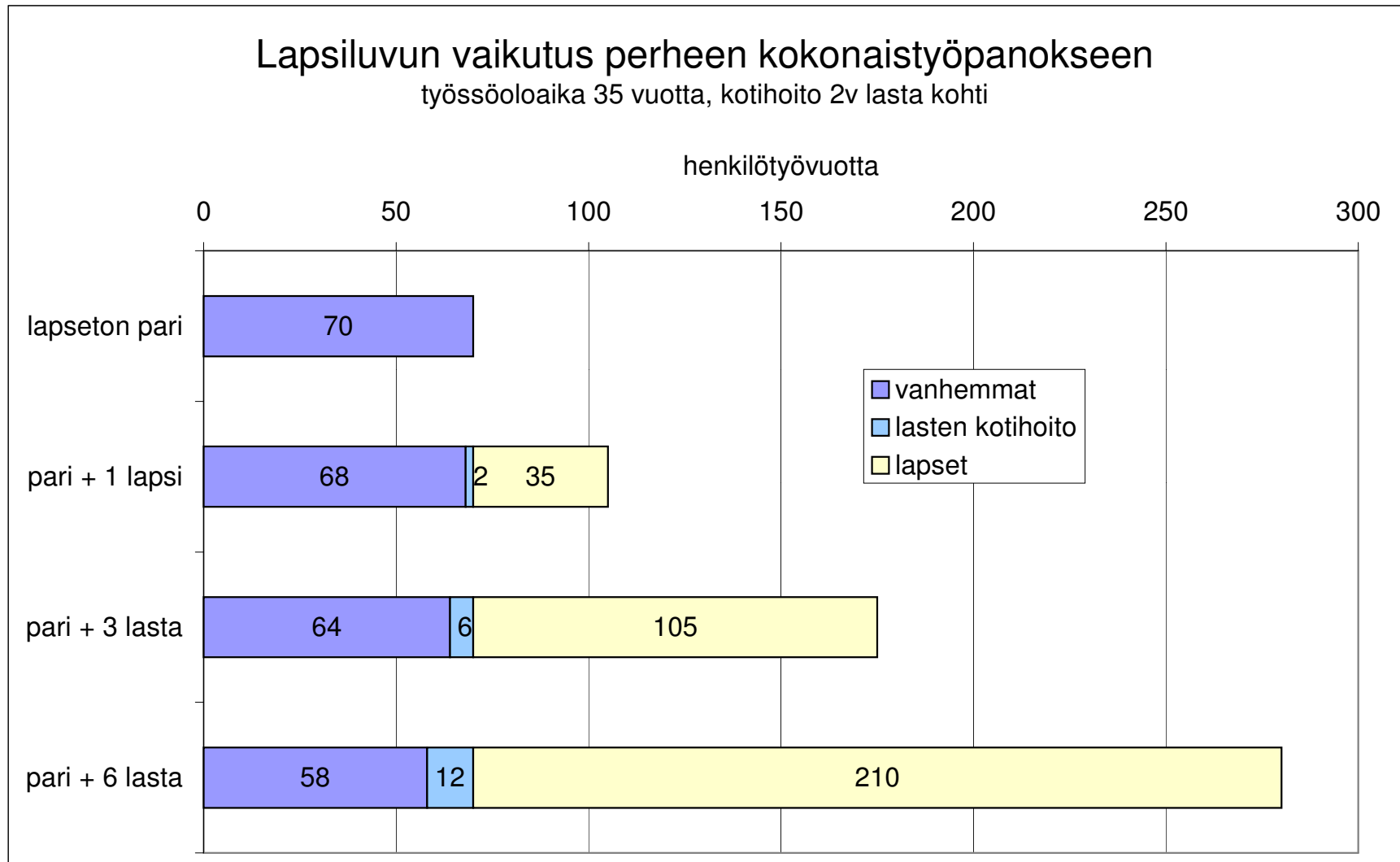

2+6

Keinot väestörakenteen paranemiseen

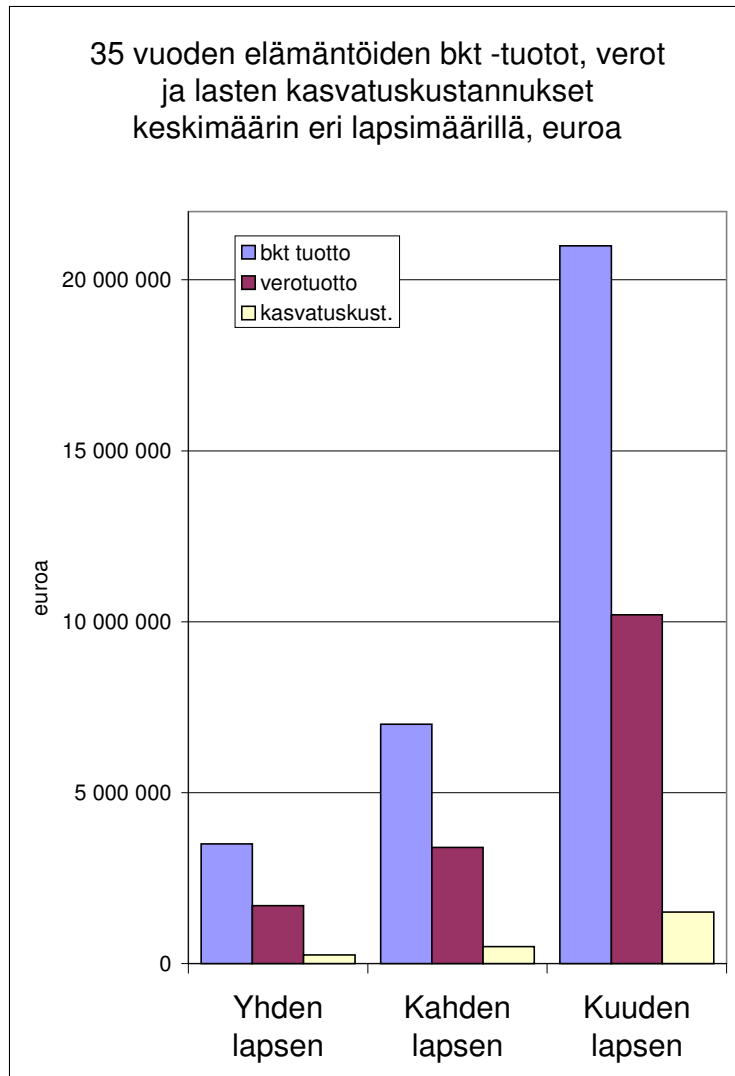
- **Lapsista aiheutuvien kulujen riittävä korvaus**
 - lapsilisä kulukorvauksena ajan tasalle 18 vuotiaaksi saakka, kuluomavastuu neutraaliksi lapsiluvun kasvulle
 - opintotuki lapsilisän jälkeen vanhempien elatusvastuuajaksi
 - neutraalina ja verovapaana lapsilisä ei aiheuta tuloloukkuja
- **Palvelut ja toimeentulo riittäviksi myös lapsiluvun kasvaessa**
 - palvelut kattamaan kaikki hoitomuodot, myös kotihoito, joka yleistyy lapsiluvun kasvaessa
 - toimeentulo ja eläketurva hoitomuodosta riippumattomaksi - *Tasarahamallissa* alle kouluikässä 400 eur/kk/lapsi + alle 3v sylirahaa 235 eur/kk/lapsi
- **Verohelpotuksia vähintään lapsiluvultaan 3+ perheille**
 - isojen (lisä)hankintojen kynnykseen lapsiperheille vuodessa 1700 euron vähennys per lapsi tuloista tai 850 euroa verosta
 - edelleen asuntolainoista korkovähennys tuloverotuksessa ja asumistuki pienituloisille ja vuokra-asuntoihin

Lapsiluvun kasvulla on suuri työvoimavaikutus

Mitä panostuksella saadaan?

Puuttuvat bkt:n tekijät

- Yhden lapsen 35 vuoden työn bkt-tuotto on keskimäärin 3,5 milj. euroa (21 mmk), verotuotto 1,7 milj. euroa (10 mmk) lapsen kasvatus- ja koulutuskulujen vastapainoksi, joiksi arvioidaan 0,25 milj. euroa (1-2 mmk)
- Kasvatustyö on yhteiskunnalle tuottavaa taloudellisestikin, varsinkin monen lapsen
- Eläkkeistä rahastoidaan vain neljäsosa, loput kerätään työikäisiltä - kunkin ikäluokan lapsilta ja lastenlapsilta
- Panostus lapsiperheisiin turvaa yhteiskunnan kilpailukyvyn, jatkuvuuden ja hyvinvoinnin rahoituspohjan jatkossa

Tavoitteita julkishallinnolle

- **Syntyvyys selvemmin mukaan väestörakennetavoitteisiin**
 - Maahanmuutto ei yksin riitä uusimaan väestöä ja työvoimaa ja johtaa kulttuurisidonnaisen koulutuksen vajaatehoiseen käyttöön
 - Syntyvyys uusii väestöä ja parantaa ikärakennetta parhaiten ennakoitavasti
 - Kulttuuri säilyy ja siirtyy luonnollisimmin lasten omaksuessa sen kasvaessaan
- **Lapsiperheiden parempi toimeentulo huomion kohteeksi**
 - Tavoitteeksi ei riitä pelkkä julkishallinnon talouden tasapaino, on tiedettävä, että myös lapsiperheiden talous pysyy tasapainossa riittävästi ennakoitavasti
 - Tarvitaan kattavampia laskentamalleja, jotka ottavat paremmin huomioon verokertymät ja lapsiperheen nettotulojen riittämisen asumisen, liikenteen ja kulutuksen menoihin, myös lapsiluvun kasvaessa
- **Julkishallintoon tarvitaan rakenteellisia uudistuksia**
 - Onko eläkeläistenkään kannalta pitkällä tähtäimellä viisasta pitää lapsimenot samassa budjettiraamissa vanhusmenojen kasvaessa?
 - Tarvitaan tavoitteellisempaa ja kootumpaa lapsiperheiden toimeentulon kannalta keskeisimpien tulo- ja menoerien valmistelua ja seurantaa
 - Valtion tulisi hoitaa pääosa lapsikustannusten tasauksesta, jotta muuttoliike voisi olla vapaata